

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

5. An liceat viro honorato occidere invasorem, qui fustem vel alapam innititur impingere, si aliter hæc ignominia vitari nequit? Et an liceat prævenire aggressorum, & eum, priusquam invadat, occidere?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

cidat, vt cum illa procedat : secus, si honor tantum arguuntur, interfecti tibi, estaque liberando, extr. de homicid. quae verba, te tuaque liberando, licet in altero tantum membro, defensionis scilicet persone, vera sint: non tamen etiam in altero nisi copulatiue accipias, vt notant ibi Canonista, & Ktemberg & d. r. de necessar. defenf. qu. 8. num. 46. Bernhardus Zieritzius in No. ad distam constitut. criminali. Cavell. V. ar. 140 pag. 146. Deinde respondetur, quod Imp. Carolus dicto loco, de certis solummodo personis aliis, quae salvo honore & fama sua, fugere aduersarium non possunt, loqui videtur : vt sunt milites, quibus ignominiosum est contra disciplinam militarem, & sacramentum militiae in acie fugere hostem, & commilitones suos in summo vitae periculo deserere, l. 3. l. 1. l. 2. ff. de his qui in acie 3. ff. de re militari, l. 1. in princ. & l. 2. ff. de his qui nor. infam. item vassallis, quibus probrosum est, si dominos suos, in praelio periclitantes, nec lethaliter vulneratos, dimittant, l. 1. in princ. l. 2. l. 3. sol. lib. 1. feud. & tit. 6. 7. & 24. §. item qui dominum. lib. 2. feud. Sic turpe & probrosum marito fuerit, si adulerum vilem cum vxore sua domi deprehensum, atque uide resistente fugiat, eumque cum vxore relinquit, arg. l. 2. §. 2. & seqq. l. miles 11. §. licet 3. & l. marito 2. ff. ad leg. iul. de adulter. quae iura omnia cum sint singularia, non tamen ad consequentias produci debent, l. quod uere contra 14. ff. de legib. l. 1. §. plane 2. ibi, nec ad exemplum trahuntur de constitutionib. Princ. Ac sane vel idem distinctionem inter Nobiles, & ignobiles hac in parte admittere non debemus, quod ea quae ex iure gentium primaue, & charitate Christiana descendunt, non ex vlla personarum qualitate astantur. Nec enim ius gentium, vt & charitas Christiana, vllum agnoscit tale personarum discrimen, cum de privilegiis questio est, quae ipsa natura humano generi largitur, Hucusque Harprechtus, & alij penes ipsum, quibus addit Vlicum Hunnium in Collegio criminali, disp. 8. n. 74.

3. Sed omnino negatiuum sententiam tenendam esse puto tanquam communem inter Theologos, & ideo Eminentiissimus Lugo de Iustit. tom. 1. disp. 10. sect. 8. num. 106. sic ait, Doctores communiter dicunt : quando iniustus non potest sine detrimento magno fugere, vel quia dum fugit, facilius ab iniustore offenditur, vel occiditur, quam si ei resistat, vel quia ex fuga incurrit dedecus magnum & ignominiam hominis ignaui, & timidi, posse persistere, etiam si necesse sit iniustorem occidere ad sui defensionem ; quia ille solum excedit moderationem defensionis iusta, qui cum aliter commode possit vitare illud periculum, occidit, vel percussit aggressorem ; in iis autem casibus non potuit aliter euadere sine maximo tuo detrimento, sicut nec teneris, vt iniustum aggressorem effugas, patriam exulare cum iactura tuarum fortunarum. Addunt tamen, non excusari personas viles, in quibus fuga nihil, vel parum dedecoris generat ; neque etiam personas Ecclesiasticas, vel Religiosas, quibus ad laudem potius, quam ad dedecus dabitur, quod armis non videntur ad defendendum, quorum vsus non profitentur, sed potius vitam rogant, & incernem : quare idem dicendum videretur regulariter de aliis etiam secularibus, & laicis litteratis, Professoribus, vt Aduocatis, Medicis Regiis Consiliariis, & similibus, quibus armorum vsus, aut professio non est. Ita Cardinalis de Lugo, cui etiam possit addi P. Dicastillum de Iust. lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 3. n. 66. & alios per ipsum.

4. Non desinam tamen hic adnotare, aliquos non approbare hanc distinctionem inter Nobiles, & plebeios, sed absolute omnibus tribuere facultatem sine fuga vim repellere. Et ita tenet Ioan. Choppen in obseruationibus practicabilibus, lib. 1. obseru. 9. n. 22. Georgius Obrechtus tract. de necessaria defensione, cap. 10. n. 10 & seq. Quia, ait ille, in l. 3. ff. de iust. & iur gene-

raliter dicitur vim propulsandam : item quia in d. l. 1. §. vim vi ff. de vi & vi armat. dicitur vim vi, arma armis repellenda, & in d. l. scientiam, §. qui cum aliter ff. ad leg. Aquil. dicitur, vim vi depellere omnes leges omniaque iura permittunt. Hoc autem non fit pedum celeritate, aut fuga, sed robore corporis, & contraria vi opposita, Et certe Ulpian. in d. l. 1. §. vim, dicit Cassium scribere, vim vi repellere licere ; id quod non fuga, sed alia vi obiecta fieri solet. Et postea hoc ipsum magis explicat, & natura comparatum esse, ait, arma armis repellere licere. His enim verbis aperte innuit, lege naturae vim non fugiendam, sed repellendam esse.

5. Imò omisso iure, vt fuga te defendas, non solum ignominiosum, sed etiam periculosum est. Nam ignominiosum est & turpe, fugae se dare, & se ad quamlibet vim in pedes conicere, suamque salutem, instar lepore, pedibus committere : id quod Demostheni Oratori, & Antiocho Poetae obicitur, uterque enim conspecto hoste, abiectis clypeis aufugit. At quae sunt ignominiosa, & quae exultationem, & verecundiam nostram laedant, a nobis fieri non posse credendum est. l. filius 15. ff. de condition. inst. & facit l. nepos Proculo 125. in fin. in verb. Cum salus dignitate mea, potero, ff. de verb. sign.

6. Periculosum vero est, fuga aduersarium incitare, & audaciorum reddere ; iuxta illud : Qui priori iniuriae non resistit, nouam accersit, praesertim cum aduersarius iam ante ad vim faciendam sit paratus, & forte virtibus, & pedum celeritate, alterum longe superet ; vt ita certum ei periculum imminet, si aduersario magnum & inerte tergum relinquit.

7. Nec distinctio Cyni, Bartoli, & aliorum, inter personas & nationes honoratas & infames ac fugaces placet : quia defensio cunctis hominibus iure nostro indistincte concessa est, & quia nemo cuiuscunque conditionis, seu nationis sit, se in vitae periculum conicere cogitur. Vnde male Damhouderus, Si tu es Perusinus, ait famam ad dedecus metuens, ad actum occasionis vtique procedere potes : quod summum sit dedecus Perusino magnanimo & generoso, turpiter aduersario inuadenti cedere, Sed ille cui nulla est gloria, nominis, ac honoris ratio (qualis est Florentinus,) & commode fugere potest, neglecta nominis gloria, certe modis omnibus fugere tenetur, & si non fugit, punitionis crimen incurrit, vt ipse loquitur in praxi ver. crimin. c. 76. n. 9. ex mente Cyni in l. 1. c. unde vis & Bartoli in d. l. 3. n. 10 ff. de iust. & iur. Hec enim opinio nec iure, nec ratione probatur, sed potius expresso iure & multis rationibus refellitur, vt iam offensum est.

8. Nec quoque illa distinctio Petri de Anchar. & Zenzelini in Clem. unic. de homicid. & aliorum placet, nempe videndum, An quis sine periculo & dedecore fugere possit, vel non possit, concord. in tr. de nobili, c. 10. n. 64. & Bertrand. consil. 2. 10. n. 10. volum. 3. quia simpliciter & indistincte iure concessum est, vt qui vim vi propulsare & repellere possit, & quia is qui aduersario inuaditur, in illa animi perturbatione non habet plenius deliberandi consilium, quid sine periculo & dedecore suo facere possit, vel non possit, quia denique fugiens semper metuere cogitur, ne aduersarius insequatur, & se quasi inermem inuadat, cum ei tergum inerte relinquit : vt merito ei sit ignoscendum, si vim non fugiat sed propulset, argum. l. hac consultiissima §. at cum humana. C. qui testam. fac. poss. & l. 1. in princ. ibi, Nam interdum ff. de executor. act. Et haec omnia docet Obrechtus ubi supra ; sed tu ne deseras nostram sententiam tenere quando sine discrimine vitae vir ignobilis potest fugere.

RESOL. V.

An liceat viro honorario occidere iniustorem qui sustem, vel

Sup hoc etia
cum supra
in Ref. 1. §.
inter me
dium & hinc
vel. Iner
Milles.

Sup hoc in
in Ref.
et. §. r. Et
pro concen
to in hoc
red. Addunt
tamen, in
Resolutioni
bus non pri
mae huius
in & in ref.
generita §.
de vit. & in
1. n. 1. Ref.
u. l. 1. lega
ter paulo
policium, adde P. Dicastillum de Iust. lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 3. n. 66. & alios per ipsum.

vel alapam nititur impingere, si aliter hac ignominia vitari nequit?
Et an liceat praevenire aggressorem, & eum prius quam innadat, occidere? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 91. alias 90.

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 9. §. vlt. & lege supra doctrinam ref.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docent Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 12. n. 7. Sotus, Syluester, Lopez Nauarrus, & alij penes ipsi; quia hic conatur auferre honorem, qui merito pluri apud homines aestimatur, quam damnum multarum pecuniarum; sed si potest occidere, ne damnum pecuniarum accipiat, potest etiam, ne hanc ignominiam cogatur sustinere.

2. Sed aduersus Lessium insurgit nouissimè Tannerus in 2. 2. D. Thoma, disp. 4. qu. 8. dub. 4. num. 74. vbi sic ait, Non etiam placet, quod absolute dicit Lessius, fas esse viro honorato occidere inuasorem, qui fustem, vel alapam nititur impingere, vt ignominiam inferat, si aliter vitari hac iniuria nequit, tum quia fieri potest, vt si res in occulto agatur, ea re parum honor lædatur, tum quia etiam læsus ita honor via iuris, aut aliis modis recuperari potest.

Sup. hoc infra in ref. 2. & leg. etiam doctrinam Ref. eius anterior.

3. An liceat verò praeuenire aggressorem, & eum priusquam innadat occidere, negatiuè responder Syluius in 2. 2. D. Thoma, qu. 64. art. 7. queritur 6. vbi sic ait, Probabilior est non licere praeuenire inimicam, quantumuis paratum, donec acti innadat, & aggrediat: praeuenire namque inimicum non te inuadentem, non est te defendere, nemini autem priuato licet alium occidere, nisi in necessariam defensionem; ergo non licet inimicum praeueniendo ipsum occidere. Ita Syluius, qui tamen contrariam sententiam, tanquam probabilem videtur admittere; nam suam tantum probabiliorrem vocat, & illam docet Bannes in 2. 2. qu. 64. art. 7. dub. 4. conclus. 2. vbi sic asserit. Postquam iam aggressor fecit aliquam actionem, parando mihi insidias, quas ego aliter effugere non possum, nisi occidendo illum; tunc licitum est mihi medio tempore, antequam inister meum damnum, occidere insidiantem, etiam si pro tunc quietus sit. Ratio est, quia tunc, proprie loquendo, est defensio vitæ meæ; nam profectò moraliter loquendo, ille est actualis aggressor. Ita Bannes, Sed hæc sententia aliquibus, & mihi etiam displicet, vnde tene sententiam Syluij negatiuam.

RESOL. VI.

An licitum sit viro honorato occidere inuasorem, qui fustem vel alapam nititur ei inferre?
Et an hoc etiam admittendum sit in hominibus infima conditionis? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 4.

Sup. hoc in Ref. præterita, & infra in ref. 9. §. vlt. & vide supra doctrinam ref. 2.

§. 1. **N**egatiuè responder Syluius in 2. 2. D. Th. 9. 64. art. 7. queritur 9. Tannerus tom. 3. disp. 4. qu. 8. dub. 4. num. 74. vbi sic ait, Non etiam placet fas esse viro honorato occidere inuasorem, qui fustem, vel alapam nititur impingere, vt ignominiam inferat, si aliter vitari hac iniuria nequit. Tum, quia fieri potest quòd si res in occulto agatur, ea re parum honor lædatur. Tum, quia etiam læsus honor aut via iuris, aut aliis modis recuperari potest. Ita ille, & hæc sententiam docet etiam Malderus in 2. 2. tr. 3. cap. 1. dub. 7. asserit. 1. vbi sic asserit. Reçtè illud notandum, moderamen tutelæ non seruari quando iniuria tanta non est in se considerata, & ratione materiae, vt cum tanto noeuimento proximi iuste poterit propulsari, non enim vt cumque baculo inuasus, mox poteris inuasorem gladio confodere. Hæc ille, & ante omnes Ioannes Maior in 4. sent. disp. 1. §. 20.

2. His tamen non obstantibus affirmatiuam sententiam docet Sotus, Nauarrus, Syluester, Lopez, & alij,

quos citat & sequitur Lessius de iust. lib. 2. c. 9. dub. 11. 77. quibus ego addo Villalobos in sum. tom. 2. tr. 1. diff. 10. n. 5. Hurtado de Mendoza in 2. 2. disp. 170. sect. 16. §. 137. Marchantius in sum. ad 99. post. per Decal. c. 5. qu. 1. cas. 2. Philipum Fabro de resp. in 4. sent. disp. 1. §. 3. disp. 52. c. 1. n. 30. Fillium tom. 2. tr. 29. c. 3. n. 50. Strouersdorff in 2. 2. D. Thom. de iust. & iur. qu. 64. art. 7. concl. 5. Azorium tom. 3. lib. 2. c. 1. qu. 16. Becanum in 2. 2. D. Th. de homicidio, qu. 8. concl. 2. Molfesum in sum. tom. 1. tr. 11. c. 19. n. 73. Anghelm Vantium in disciplina Clericorum, lib. 4. de homicidio, fol. 363. §. Nota præerea. vbi sic ait, Si aggressor noluerit aliqueum occidere, neque mutilare, sed tantum verberare baculo, vel alapis, post aggressus hostem interrimendo repellere, cum præsertim in aliquibus regionibus maximum sit dedecus alapam, vel verbera absque vulneribus, aut mortis vindicta relinquere. Sic ille. Et ratio huius sententiæ est, quia talis conatur auferre honorem, qui pluri merito apud homines estimatur, quam damnum multarum pecuniarum. Ergo si potest occidere, vt infra dicemus, ne damnum pecuniarum accipiat, potest etiam, ne hanc ignominiam cogatur sustinere. Sed hæc opinio non admitterem in hominibus infima conditionis, qui ex alapis & verberibus non magnam sustinerent ignominiam.

RESOL. VII.

Virum liceat ad honorem tuendum inuasorem post impetam alapam fustem, vel vulnus fugientem insequi, & occidere?
Et ita aggressorem occidens, an teneatur ad aliquam restitutionem?
Et in dicto casu declaratur, quid sit vindicta, & quid defensio? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 5.

§. 1. **N**egatiuè responder Ioan. de la Cruz in direct. consue. p. 1. præc. 5. dub. 6. concl. 1. Toletus lib. 1. cap. 6. num. 16. Rodriquez non bene à Bonacina qu. 11. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 17. dub. 3. num. 9. qui citat Sotum & Bannes, Salon in 2. 2. qu. 64. art. 7. conclus. 1. & nouissimè Malderus in 2. 2. D. Thom. art. 3. c. 1. dub. 14. vbi asserit, si postquam alapam impetgit, quæ tibi ignominiosa est, te in fugam conuerat offensos, non licebit eum persequi, & tantum referre, quantum postulare videtur honoris reparatio, habet enim potius speciem vindictæ, quam defensionis. Hæc ille.

2. Et ita in praxi contrariam sententiam non esse consulendam docent, licet speculatiuè probabilem esse asserant, Lessius de iust. lib. 2. cap. 9. dub. 12. num. 8. Reginaldus in praxi, tom. 2. tr. 21. cap. 5. num. 63. Fillius sus. qu. mor. tom. 2. tract. 29. cap. 3. num. 51. Bonacina de contract. disp. 2. qu. vltim. sect. 1. punct. 10. num. 8. & alij. Et ratio est, primò ob periculum odij vindictæ, & excessus. Secundo, ob periculum pugnarum, & cadidum in Reipublicæ perniciem. Deinde, qui iniuriam intulit, eo ipso quòd ab iniuria cessat, sine per fugam, siue quouis modo cesset, vim non infert, ac ideo repetentiens, vim vi non repellit, sed potius punit, & vindictam sumit, nec honorem defendit, cum iam per iniuriam amissus sit, & quamuis illum recuperaret, hæc honoris recuperatio ad vindictam potius quam ad defensionem pertinet. Hæc nosser Megala in iust.

3. Sed his non obstantibus, contrariam sententiam pij, & doctissimi viri docuerunt. Nauarrus in manual. cap. 15. num. 4. ad j. Petr. à Nauar. de iust. lib. 2. cap. 3. num. 385. qui citat Mercatum, Victoria de iure belli. quæst. 2. num. 5. & ex Societate Iesu P. Henriquez in sum. lib. 1. cap.